

Shema br. 12

jive; *pedagoška teorija* kao misaona podloga i *pedagoška praksa* kao odraz ukupnih mogućnosti i dostignuća, u zavisnosti od obrazovne politike konkretnog društva, od djelatnosti obrazovnog sistema, rada škole, položaja nastavnika, učenika i nastavnih sadržaja. Tek u sintezi saznanja u tim predmetnim oblastima dobija se jasna slika pedagoških dostignuća u prošlim vremenima i uticaja koje imaju ta dostignuća na savremenu praksu u oblasti vaspitanja i obrazovanja.

Historija pedagogije teži utvrđivanju *opštih, posebnih i pojedinačnih zakonitosti u razvitku pedagoške teorije i prakse*. Ona obuhvata proučavanje teorijskih pogleda na odgoj i obrazovanje, na njihove ciljeve, zadatke, sadržaj, organizaciju i metode, kao i praksu u školama i drugim odgojno-obrazovnim ustanovama do današnjih dana. *Bez poznavanja pedagoške prošlosti ne mogu se shvatiti ni utvrditi kretanja u pedagoškoj sadašnjosti, niti se mogu ocrtavati vizije njene budućnosti*.

2. *Porodična pedagogija* proučava smisao, uslove i zakonitosti porodičnog odgoja. Kao i ostale pedagoške discipline, porodična pedagogija postavlja cilj, zadatke, načela, metode i postupke odgojnog djelovanja u uslovima porodičnog života.

3. *Predškolska pedagogija* je pedagoška disciplina koja proučava specifičnosti odgojnog procesa djece ranog uzrasta, tj. od rođenja do polaska u školu.

4. *Školska pedagogija* proučava pitanja iz sljedećih područja:

— strukturu i realizaciju nastavnih planova i programa, teoriju škole kao specifične odgojno-obrazovne ustanove ili preduzeća, organizaciju nastave i drugih vidova rada škole, primjenu nastavnih metoda, sredstava i opreme, uređenje i organizaciju radnih prostorija u školi;

— odnose nastavnika i učenika, saradnju roditelja i škole, ulogu stručnih i rukovodnih organa; pitanje upravljanja i nadzora nad radom škole, ulogu i zadatke stručnih saradnika u školi;

— profesionalnu orijentaciju, usmjeravanje, planiranje kadrova i upisnu politiku.

5. *Didaktika* je grana pedagogije koja proučava opšte zakonitosti obrazovanja, odnosno utvrđuje stalne uzročno-posljedične veze i odnose u procesu sticanja obrazovanja u procesu nastave. Ona je teorija nastave te zato proučava odgojno-obrazovni rad u nastavi, analizira nastavni proces, postavlja načela, oblike, metode, sredstva, tipove i strukturu nastavnih časova, razrađuje nastavne sadržaje itd.

6. *Metodika* (ili *metodike*) proučava ista pitanja kao i didaktika, ali sa aspekta pojedinačnih nastavnih predmeta. Otuda i naziv za metodiku — *specijalna (specijalne) didaktika*, kao što se i za didaktiku kaže — *opšta metodika*.

7. *Teorija odgoja* proučava specifičnosti odgojnog djelovanja u svim komponentama odgoja: intelektualnom (umnom), moralnom, estetskom, radno-tehničkom i fizičkom i zdravstvenom odgoju.

8. *Visokoškolska pedagogija* proučava specifičnosti vaspitanja i obrazovanja u visokoškolskim ustanovama. Spada u red mladih pedagoških disciplina. Specifičnost odgojno-obrazovne problematike na ovom nivou školovanja izdvaja je iz školske pedagogije i iz andragogije.

9. *Andragogija (adultna pedagogija)* proučava specifičnosti odgoja i obrazovanja odraslih ljudi.

10. *Pedagogija rada* (poznata pod nazivima *industrijska*, pa i *privredna pedagogija*) proučava specifičnosti odgoja i obrazovanja u proizvodnim uslovima.

11. *Komparativna pedagogija* se bavi uporednim proučavanjem pedagoških dostignuća u svijetu.

12. *Domska pedagogija* proučava specifičnosti odgojno-obrazovnog rada u raznim domovima za odgoj i obrazovanje (dječiji domovi, dački domovi, internati, studentski domovi i sl).

13. *Specijalna pedagogija* proučava specifičnosti odgojno-obrazovnog rada sa licima koja imaju smetnje u psiho-fizičkom razvoju. S obzirom na raznovrsnost i specifičnost razvojnih teškoća, ova pedagoška disciplina se dijeli na više grana:

— *tiflopedagogija* je grana pedagogije koja proučava specifičnosti odgojno-obrazovnog rada sa slijepim osobama;

— *surdopedagogija* je grana pedagogije koja proučava specifičnosti odgojno-obrazovnog rada sa gluhonijemim osobama;

— *oligofrenopedagogija* je grana pedagogije koja proučava specifičnosti odgojno-obrazovnog rada sa djecom čiji su poremećaji u intelektualnoj sferi (mentalna retardacija);

— *logopedija* je grana pedagogije koja proučava specifičnosti odgojno-obrazovnog rada sa djecom koja imaju govorne poremećaje i

— *medicinska pedagogija* je grana pedagogije koja proučava specifičnosti odgojno-obrazovnog rada sa djecom u periodu stacionarnog (bolničkog) liječenja.

14. *Pedagogija slobodnog vremena* proučava uslove i mogućnosti odgoja i obrazovanja u slobodnom vremenu.

15. *Religijska pedagogija* proučava specifičnosti, zadatke, organizaciju, sadržaje i metode vjerskog odgoja i obrazovanja.

16. *Vojna pedagogija* proučava odgojno-obrazovnu djelatnost u vojsci, specifičnosti te djelatnosti, njene zadatke, organizaciju, sadržaje i metode.

17. *Pedagoška futurologija* proučava i istražuje perspektive odgoja i obrazovanja u budućnosti. S obzirom na to da je u centru pažnje pedagoške nauke dijete pred kim je perspektiva i budućnost, cjelokupna odgojno-obrazovna djelatnost mora biti usmjerena na budućnost.

18. *Metodologija pedagogije* je teorija pedagoškog istraživanja. Njena osnovna funkcija i smisao je razvijanje pedagoške nauke i unapređivanje odgoja i obrazovanja.

1.9. PEDAGOGIJA I DRUGE NAUKE

Pedagoška saznanja o čovjeku se ne razvijaju izolovano od saznanja u drugim naukama i naučnim disciplinama. Naprotiv, u spoju i prožimanju saznanja do kojih se dolazi u pedagoškim proučavanjima i istraživanjima i proučavanjima u drugim naukama ostvaruju se pouzdaniji rezultati i saznanja o čovjeku.

Historija uopšte kao i historije mnogih nauka, pa među njima i pedagogije, pokazuju da se pedagoška misao zadugo razvijala u okviru opšte-filozofskih znanja. Ideje odgoja i obrazovanja su se iskazivale u religijskim dogmama, u nauci o društvu, u zakonodavnim aktima, u literarnom stvaralaštvu.

U skladu sa razvojem i proširivanjem naučnih saznanja nastupala je diferencijacija nauka pa se i pedagogija u datom trenutku svog razvoja formirala u samostalnu nauku. Isto tako je nastupala i unutrašnja diferencijacija i formiranje više pedagoških nauka, pedagoških disciplina. Konkretno, kao što je postojao i postoji proces diferencijacije i razdvajanja nauka, postoji i proces međunaučnih sinteza i zajedničkog, multinaučnog i multidisciplinarnog proučavanja određenih pojava. Tendencije međunaučnog, multinaučnog i multidisciplinarnog proučavanja, najizraženije su kada su u pitanju nauke o čovjeku i nauke o prirodi.

Filozofija i pedagogija — Nastojeći da svojim razumom proдре u suštinu univerzuma i ispitujući modus čovjekovog opstanka i njegov po-